

Landssamtökin
Þroskahjálp

Verður framtíðin fortíðin sem við viljum ekki?

Anna Lára Steindal

Halli Civelek

Verkefnastjórar hjá Þroskahjálp

**Tækni hefur í sér fólgin
bæði tækifæri og ógnir
fyrir fatlað fólk**

Tækni hefur í sér fólgin
bæði **tækifæri** og **ógnir**
fyrir fatlað fólk

Tækni

Vel að málum staðið

Ekki vel að málum staðið

Tækni

Vel að málum staðið

Tækifæri

Ekki vel að málum staðið

Ógnir

Tækni

Vel að málum staðið

Tækifæri

Verkfæri til
aukinnar inngildingar
og þátttöku fatlaðs fólks.

Ekki vel að málum staðið

Ógnir

Aukin jaðarsetning
tiltekinna hópa.
Við sjáum nú þegar
merki um þetta.

VIÐ VILJUM VERA HÉR

Mikilvægt

**Að gera sérstakar ráðstafanir
til þess að auka líkur á
að tækni og þróun hennar
samræmist mannréttindalegum
skuldbindingum**

Þróun gervigreindar og stafrænna tæknilausna er sérstakt áhyggjuefni

Tækniþróun, þar með talið þróun gervigreindar og stafrænnar tækni, er bæði mannréttinda- og aðgengismál.

Staðreynd að gervigreind sem notuð er í verkefnum sem snerta daglegt líf fólks er undir áhrifum af innbyggðum fordómum (bias)

Dæmi um slíka notkun: gervigreind á vinnumarkaði, í heilbrigðisþjónustu, við vöktun á rýmum í öryggisskyni, í fjármálaheiminum, í auglýsingaskyni

Þróun gervigreindar og stafrænna tæknilausna er sérstakt áhyggjuefni

Það er þögult samþykki um að fatlað fólk sé ekki í því þýði sem er í forgangi við þróun tæknilausna.

Tæknifyrirtæki, þ.á m. á Íslandi, segja gjarnan að eðlilegt viðmið sé að geta ekki náð til 5% notenda.

Sumt fatlað fólk býr við þann veruleika að vera fast í þessum 5%.

Tækni er sjaldnast þróuð með fatlað fólk í huga.

Þróun gervigreindar og stafrænna tæknilausna er sérstakt áhyggjuefni

Vandinn verður til þegar gervigreind er mötuð á gögnum og upplýsingum sem endurspegla ekki veruleika eða reynsluheim allra hópa til jafns.

Gervigreind er því aldrei meira inngildandi en þessi gögn gefa tilefni til.

Gervigreind sem lærir af gögnum sem byggja á röngum forsendum eða röngum upplýsingum mun ávallt vinna út frá sömu röngu forsendum og sömu röngu upplýsingum.

Þróun gervigreindar og stafrænna tæknilausna er sérstakt áhyggjuefni

Hópar sem hafa sætt fordómum, mismunun eða einfaldlega verið ósýnilegir eiga á hættu að verða fyrir enn meiri mismunun sé þess ekki sérstaklega gætt að leiðrétta þau gögn sem gervigreind er mötuð á.

Okkar áhersla er einna helst á fólk með þroskahömlun, sem er gríðarlega berskjaldaður hópur.

Okkar manifesto

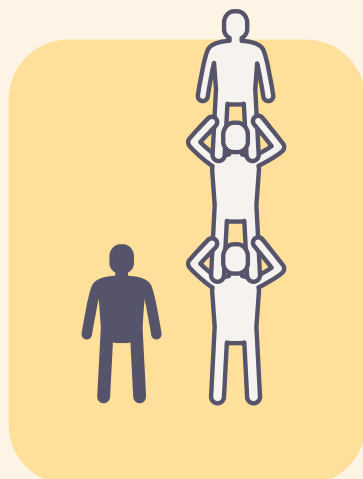
**Gervigreind sem vinnur eftir forsendum
og upplýsingum sem endurspeglar
fjölbreytileika og mannréttindi
er verkfæri til inngildingar
og aukinnar þáttöku**

Fleiri og flóknari áskoranir

fyrir fatlað fólk í síbreytilegum tækniheimi

Skortur
á samskiptum

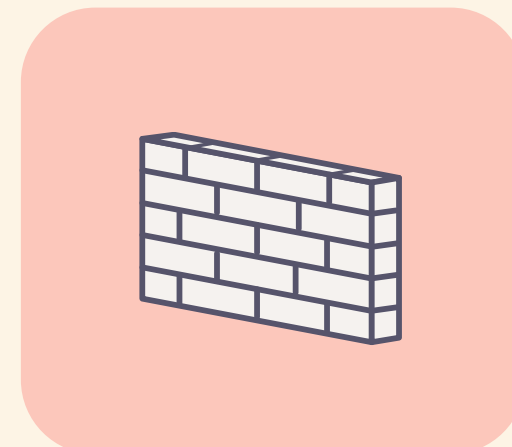
Lítill
skilningur
á getu

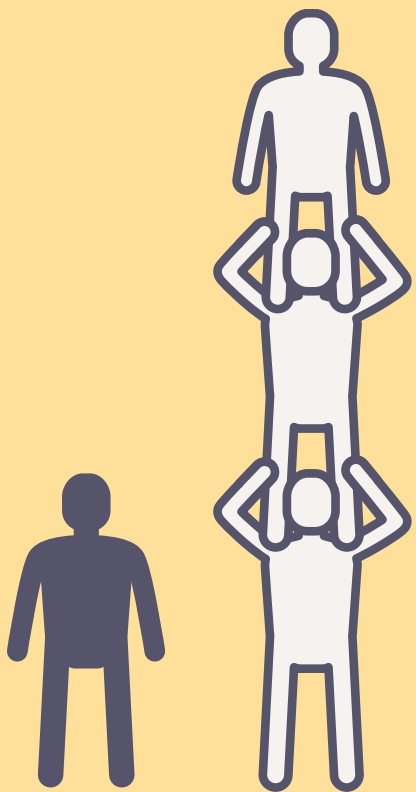
Litlum
fjármunum
veitt í þróun

Menningarlegt
viðhorf
gagnvart fötlun

Tæknilausnir
óaðgengilegar

Við hjá Þroskahjálp erum sérfræðingar í mannréttindum fatlaðs fólks

Verkefnið felst í því að eiga
í samtali og samvinnu við aðila
sem **nota** tæknilausnir nútímans
og **þróa** tæknilausnir framtíðarinnar.

Forsendur samtalsins:

Okkar áhersla er á *hvernig* tækni og mannréttindi skarast, *hvar* þau skarast, hvaða möguleika og tækifæri skörunin býður upp á fyrir fatlað fólk.

Samtalið er nauðsynlegt frá þeirri sekúndu sem þróunaraðilar tæknilausna hefja hugmyndavinnu fyrir tiltekna lausnir.

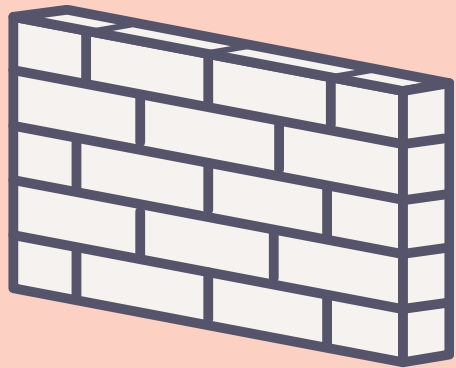
Hver er áskorunin?

Aðilar sem þróa eða nota tæknilausnir eru ekki með réttindi eða þarfir fatlaðs fólks í huga.

Ástæðan er einföld: umræðan er ekki til staðar, gögn eru ekki til, rannsóknir af skornum skammti.

Fatlað fólk er nánast ósýnilegt í bæði almennri umræðu sem og samtali tæknigeirans.

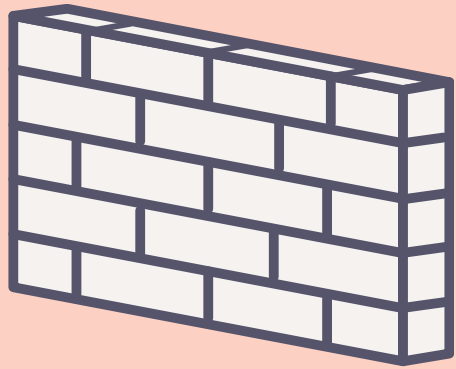

Við þurfum að:

Miðla upplýsingum um hvernig fötluðu fólki hefur verið mismunað í gegnum tíðina og hvaða áskorunum fatlað fólk stendur frammi fyrir

Miðla þeim réttindum sem SRFF tryggir fötluðu fólki

Við þurfum að:

Skipuleggja vitundarvakningu um hættuna á að óaðgengileg tækni „fatli“ fólk enn frekar með því skapa hindranir sem útilokar fólk frá þátttöku í samfélaginu.

Fatlað fólk í stafrænum tækniheimi

Vinumarkaður	Fjármálaþjónusta	Sveitarfélög	Einkageirinn	Heilbrigðisþjónusta
Atvinnuumsóknir og hæfnismat	Netbanki	Fyrsta skref þjónustu gefur sér þætti sem eiga ekki við um þig	Spjallvélmenni í þjónustu	Samskipti við heilbrigðisstarfsfólk
Störf	Lántaka	Rafrænar umsóknir	Spjallvélmenni skortir varir/hendur fyrir varalestur/táknmál	Heilsuvera: heilsufarsupplýsingar, lyfseðlar
Viðeigandi aðlögun	Lánshæfni	Aðgengi að þjónustu	Veiting á þjónustu byggir á gagnasettum sem þú tilheyrir ekki	Forspárgreining
Frammistöðumat byggt á myndavéla-greiningu			Staðall fyrir andlitsgreining byggir á ófötlðu fólk	Aðstoð við greiningu, tillaga að meðferð

**Ef ekkert er að gert
verður framtíðin óhjákvæmilega
fortíðin sem við viljum ekki**

Takk fyrir

Landssamtökin
Proskahjálp